

KİTAP İNCELEMESİ

PAUL DEMIN : **Le contrat de know-how** (Know-how Mukavelesi), Bibliothèque de l'école supérieure des sciences fiscales : III, Bruxelles, Etablissement Emile Bruylant, 1968, VIII + 111.

Yazar eserini dört bölüme ayırmıştır. Birinci bölüm **Know-how Mukavelesinin Tanımı ve Hukukî Mahiyeti** ismini taşımaktadır. Öteki bölümlerde ise konu, malî yönden ele alınmakta ve bu bakımdan incelenmektedir. Gerçekten ikinci bölümün başlığı **Belçika'daki Malî Rejim**; üçüncü bölümün başlığı ise **Fransa, Hollanda, Almanya, İtalya ve Lüksemburg'daki Malî Rejim**'dir. Nihayet, dördüncü bölüm **Avrupa Ekonomik Topluluğun'da Mevzuatın Yaklaştırılması**'na ayrılmıştır. Kitabın malî nitelik arzeden üç bölümünü incelememiz dışında bırakarak, tanıtmamızı sadece birinci bölüme hasredeceğiz.

Birinci bölüm iki fasıldan ibarettir. Bu fasıllardan birincisinin ismi **Know-how Mukavelesinin Tanımı**; ikincisinin ismi ise **Know-how Mukavelesinin Hukukî Mahiyeti**'dir. Yazar birinci fasılda sırasıyla şu konulara değinmektedir : **Terim Sorunu; Know-how'ın Konusunun Tanımı; Tanımın Önemi ve Know-how Mukavelesinin Tanımı**. İkinci fasılda ele alınan konular ise şunlardır : **Know-how Mukavelesi Menkul Mal Üzerinde Bir İmtiyaz Mukavelesidir; Know-how Mukavelesi İle Teknik Yardım Mukavelesi Arasındaki Fark**.

Yazara göre know-how terimi amerikan menşelidir ve 1943'den beri günlük lisana girmiştir. Bu terimi karşılamak amacıyla Fransızcada birçok kelime ya da deyim kullanılmaktadır. Bunlar arasında şunları sayabiliriz : **Özel bilgi (connaissances spéciales); teknik sır (secret technique); teknik gelir (recette technique); tek-**

nik bilgi (connaissances techniques); imalât sanatı (art de fabrication) (s. 11-13).

Know-how'ın konusu üzerinde de ortak bir tanım bulmak güçtür. Yapılan çeşitli tanımlardan şu ortak sonuçları çıkarmak mümkündür (s. 14 - 15) :

1. Know-how maddî olmayan (immatériel) bir unsurdur;
2. Bu gayrî maddî unsur genellikle maddileştirilebilecek bir nitelik taşımaktadır;
3. Bu gayrî maddî unsur gizlidir.

Know-how mukavelesinin bir istisna akdi mi yoksa bir menkul mala ilişkin bir imtiyaz sözleşmesi mi olduğunu kestirmek kolay değildir. Güçlük anlaşma konusunun çeşitli şekillerde maddileştirilebilmesinden, konunun ve onun maddileştirilmesinin nisbî öneminden ileri gelmektedir. Kesin bir sonuca ulaşabilmek için şartların öngörüldüğü andaki himaye tedbirlerini ve vergi rejimini gözönünde tutmak gerekir (s. 16-17).

Bütün bu açıklamalardan sonra söz konusu mukaveleyi şu şekilde tanımlamak mümkündür (s. 17) :

Know-how mukavelesi öyle bir sözleşmedir ki, onunla bir gerçek ya da hükmi şahıs, başka bir şahsa, belli bir müddet için ve bir bedel karşılığında, maliki bulunduğu gizli usul ve formüllerden istifade imkânını tanır.

Yazara göre know-how mukavelesi, hukuken bir menkul mala ilişkin bir imtiyaz sözleşmesidir, zira :

1. İmtiyaz verenin gizli usul ve formüller üzerinde bazı hakları vardır; fakat bu haklar, herkese karşı kabili dermeyan bir hak olmayıp, şahsî bir hak niteliğindedir. Öte yandan bu türlü bir hakkın, bir sınaî mülkiyet hakkı olup olmadığı da münakaşalıdır. (s. 20 - 22).

2. Burada bir menkul mal üzerindeki haklar söz konusudur. Know-how, usul ve formüller gizli kaldığı müddetçe, bir iktisadî değer, bir mamelekî kıymet teşkil eder. Üstelik know-how'ın devredilebilmesi de onun bir mamelekî kıymet arzettiğinin en güzel delilidir (s. 22).

3. Menkul kıymet, imtiyaz şeklinde devredilmiştir (s. 22-23).

Know-how mukavelesi ile teknik bilgi sözleşmesi arasında fark vardır. Know-how mukavelesi bir menkul mala ilişkin imtiyaz sözleşmesidir ve menkul eşya kirasını andırır; halbuki teknik bilgi sözleşmesi bir istisna aktidir (s. 23). Her iki mukaveleyi birbirinden tefrikte belli ölçüler varsa da, en etkili olanı, usul ve formüllerin gizli olup olmadıkları keyfiyetidir (s. 24).

Doç. Dr. Akar ÖÇAL